



מצוות נטילת ארבעת המינים וסדר הנענועים

מוגש לרגל חג הסוכות

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

<ul style="list-style-type: none"> • נוהגים לאגוד את הלולב בסוכה, בערב יום טוב. • המהדרים – אוגדים בעצמם את הלולב. • לוקחים לולב אחד, שתי ערבות, והדסים באחד מן המספרים הבאים: ארבעה, שישה, שנים עשר, שלושה עשר, עשרים ושישה, שלושים ושישה. • יתר דיני ארבעת המינים וכשרותם יתבארו בתרשים נפרד אי"ה. • לפני איגוד הלולב, מכינים חמש טבעות מעלי לולב. כורכים שתי טבעות על הלולב בלבד (ללא ההדסים והערבות), טבעות אלו לא יהיו בחלקו העליון של הלולב, אלא מעט נמוך יותר, כך שתהיינה מכוסות – לאחר מכן – בהדסים ובערבות. • אחר כך מניחים את הלולב באופן שהשדרה תהיה ממול פניו. ויניח את הערבות: א' מימין הלולב וא' משמאל הלולב. אחר כך יניח את ההדסים בסדר זה: שלישי ממספר ההדסים מימין הלולב, שלישי משמאל ושלישי באמצע נוטה לימין על השדרה, ויש לכסות את הערבות באמצעות ההדסים, באופן שהערבות לא תיראנה כל כך. • יש לוודא ששדרת הלולב גבוהה לפחות טפח מההדסים והערבות. אחר כך כורכים עוד שלוש טבעות סביב הלולב עם ההדסים והערבות יחד. שלוש הטבעות הללו תהיינה בתוך טפח אחד. • אין להשרות את ארבעת המינים במים למשך 24 שעות, כי על ידי כך הם נפסלים למצוות ארבעת המינים. אך ניתן להשרות את הלולב ומיניו בחלקם התחתון באופן שנשאר שיעור כשר מחוץ למים, וכן מותר לעטפם במטלית לחה. 	<p>איגוד הלולב</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • זמן נטילת לולב הוא אחרי נץ החמה, ואם צריך להשכים לצאת לדרך, נוטלו משעלה עמוד השחר. • נוהגים שלא לאכול ולא לשתות כלל לפני נטילת הלולב. • ביום הראשון של חג הסוכות (כשחל בחול), מהדרים ביותר להשכים בבוקר כדי לקיים מצוות לולב. • מצוות נטילת לולב בסוכה היא מצוה מן המובחר. ולפיכך, בבוקר קודם שיתפלל – יברך על הלולב בעודו בסוכה. • אחרי הנטילה והנענועים בסוכה ראוי לאכול מזונות יותר מכביצה (56 סמ"ק), כדי לברך "לישב בסוכה". • נשים מברכות על נטילת לולב ומנענעות, ולכל הפחות מנענעות נענוע כלשהו. 	<p>זמן ומקום נטילת הלולב</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • בשעת הברכה צריך שהאתרוג יהיה מונח לפניו, באופן שהוא מוכן לנטילה מיד אחרי הברכה. ▼ • עומד כשפניו למזרח, ונוטל הלולב ביד ימין, כששדרת הלולב מול פניו. ▼ • מברך "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על נטילת לולב". ▼ • אחרי סיום ברכת 'על נטילת לולב' – נוטל האתרוג ביד שמאל. ▼ 		
<p>בשאר הימים</p> <ul style="list-style-type: none"> • מצמיד מיד את הלולב והאתרוג זה לזה. 	<p>בפעם הראשונה שמברך באותה שנה</p> <ul style="list-style-type: none"> • מתחיל לברך ברכת "שהחיינו"; ובסיום הברכה מצמיד את הלולב והאתרוג זה לזה. 	<p>סדר הנטילה</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▼ • כאשר מצמיד את הלולב והאתרוג – אוחז את האתרוג באלכסון קצת, כך שתחתית הלולב יגע בשליש העליון של האתרוג. • איטר יד אוחז את הלולב ביד שמאל ואת האתרוג ביד ימין, וכן בנענועים. • לאחר סיום הברכה עושה את סדר הנענועים. 		

<p>יש ליטול את ארבעת המינים 'דרך גדילתן'. כלומר, שהחלק המחובר לאילן יהיה למטה. יש לשים לב לכך בעיקר בנטילת האתרוג – שיש לאוחזו כשהעוקץ כלפי מטה.</p> <p>במשך כל הנענועים האתרוג מכוסה בידו. בנענוע האחרון, מגלים קצת את האתרוג.</p> <p>כשמנענע יזהר שלא יגע ראש הלולב בכותל.</p> <p>יש לעמוד כשפניו כלפי צד מזרח (היינו מזרח העולם, לאו דוקא לכיוון ירושלים). ולכן במקומות שארון הקודש נמצא בצד דרום או צפון, עליו לסובב את פניו לצד מזרח בשעת הנענועים.</p> <p>בכל פעם שמנענע, מתחיל את הנענוע כאשר ארבעת המינים צמודים לחזה – במקום שמכים באמירת 'אשמנו', מול הלב. לאחר מכן מנענע, ומחזירים לחזה בסיום כל נענוע.</p> <p>בכל צד מנענע שלוש פעמים. דהיינו, מוליך ומביא שלוש פעמים.</p> <p>לאחר כל הולכה מנענעים קלות את הלולב ורק לאחר מכן מחזירים אותו. בהחזרת ארבעת המינים, מביא את הלולב אל מול החזה ואחר כך בתנועה נוספת מביאים אותו אל החזה ממש. במשך כל זמן הנענועים עומדים במקום אחד ולא מפנים את הפנים לכיוון הנענועים, אלא רק מניפים את הידיים וחלק הגוף העליון.</p>	<p>אחיזת הלולב ואופן העמידה בעת הנענועים</p>
<p>• מנענע לצד דרום – באלכסון לקרן דרומית מזרחית (ימינה).</p> <p>▼</p> <p>• מנענע לצד צפון – באלכסון לקרן צפונית מזרחית (שמאלה).</p> <p>▼</p> <p>• מנענע לצד מזרח – ישר לאמצע המזרח.</p> <p>▼</p> <p>• מנענע למעלה – ישר לכיוון מעלה. כשמוריד בחזרה, מוריד מעט למטה מן החזה, ואז מצמידו לחזה.</p> <p>▼</p> <p>• מנענע למטה – מוריד (מנמיק) את ארבעת המינים כמו שהם עומדים בצורה הרגילה. אך לא יהפוך אותם שראש הלולב יהיה לכיוון מטה.</p> <p>• כאשר מעלה בחזרה, מעלה מעט מעל לחזה, ואז מצמידו לחזה.</p> <p>▼</p> <p>• מנענע למערב – נשאר לעמוד כשפניו כלפי המזרח, ומנענע לאחוריו (דרך צד ימין) שתי פעמים באלכסון לקרן מערבית דרומית. בפעם השלישית, מנענע לאמצע המערב.</p>	<p>סדר הנענועים</p>
<p>כשנותנים את ארבעת המינים לאחר לברך, נכון לומר בפירוש שהוא "מתנה על מנת להחזיר". ובפרט ביום הראשון (כשחל בחול). בדיעבד, גם אם לא אמר בפירוש שזו "מתנה על מנת להחזיר" קנה השני ויצא ידי חובתו. שהרי משאיל לו לקיים את המצוה, ומן הסתם היה בכוונתו להשאיל באופן הראוי לצאת בו ידי חובה.</p> <p>• ביום הראשון (כשחל בחול) של החג לא יתן במתנה את ארבעת המינים שלו (או חלק מהם, כגון: אתרוג מקאלאבריא) לקטן – אם יש גדול שצריך עדיין לקיים בהם מצוות נטילת ד' מינים.</p>	<p>נתינת ארבעת המינים לאחר</p>
<p>• עומדים כשהפנים למזרח.</p> <p>• מנענעים ארבע פעמים, ב"הודו לה' כי טוב" הראשון (שלאחר "הללו את ה'"), ב"אנא ה' הושיעה נא" בשתי הפעמים, וב"הודו לה' כי טוב" (הראשון) (שלאחר "א-לי אתה").</p> <p>• סדר הנענועים לארבע רוחות העולם הינו כמו בנענועים שלאחרי הברכה.</p> <p>• המילים בהן מנענעים: "הודו" – לדרום, "לה" – אינו מנענע, "כי" – לצפון, "טוב" – למזרח, "כי" – למעלה, "לעולם" – למטה, "חסדו" – למערב.</p> <p>• "אנא" – לדרום ולצפון, "ה" – אינו מנענע, "הושיעה" – למזרח ולמעלה, "נא" – למטה ולמערב.</p> <p>• מי שלא הספיק לברך על הלולב לפני התפילה, יברך לפני הלל.</p> <p>• במקרה זה, ינענע ב'אנא ה'" רק בפעם הראשונה.</p>	<p>סדר הנענועים בהלל</p>
<p>• בימי חג הסוכות, יש ללכת ולזכות יהודים במצוות נטילת ארבעת המינים. כדאי ונכון להשתדל שיברכו על ארבעת המינים בתוך סוכה, ואם אפשר, כדאי לדאוג שיאכלו מיני מזונות ויברכו "לישב בסוכה".</p> <p>• מי שלא נטל לולב בשנה זו, יברך שהחיינו בפעם הראשונה שמקיים את המצוה באותה שנה.</p> <p>• כדאי ונכון לתת את ארבעת המינים לאנשים "מתנה על מנת להחזיר". אך, גם אם לא אמר זאת – יצאו האנשים ידי חובה.</p> <p>• נשים: למרות שנשים אינן חייבות במצוות עשה שהזמן גרמא, נהגו הנשים ליטול את ארבעת המינים. על כן, גם ב'מבצע לולב' ראוי ונכון להציע גם לנשים ליטול את ארבעת המינים ובברכה. וכמובן תוך הקפדה שהדבר ייעשה בצניעות.</p>	<p>מבצע ד' מינים</p>

מקורות: ראה טושיע או"ח וני"כ סתרי"א-ב. שו"ע אדה"ז או"ח סתרי"א. סידור אדה"ז. ספר המנהגים חב"ד ע' 66. וראה ספר הלכה למעשה מועדים – תשרי בהוצאת מכון הלכה חב"ד פ"כ ופכ"ה, ושי"נ.

ליקוט כתיבה ועריכה: הרב שמואל מקמל. הגהה: הרב משה קורנוויץ

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד